

חזרה בתשובה ובחירה חופשית

פרק ל

חזרה בתשובה ובחירה חופשית – שאלות

1. מהם 3 השלבים שיעברו על עם ישראל הנמצא בגלות? (פס' א-ה).
2. "ומל' ה' אלוקיך את לבבך... לאהבה את ה'" (פס' ו). מדוע ה' יעזור לעם לשוב בתשובה? *איזה כלל אמרו חכמים שמבטא רעיון זה?
3. אילו 2 דברים יקרו לאחר שעם ישראל יחזור בתשובה? (פס' ז-ט).
4. א. "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא" (יא). על איזו מצווה מדובר בפסוק? ציינו 2 אפשרויות.
ב. לאיזו מסקנה צריך האדם להגיע בעקבות הדברים הללו?
5. מהי בחירה חופשית? העתיקו את הפס' שעוסק בבחירה חופשית?
6. השלימו את התנאי (היעזרו ברש"י לפסוק טו): אם תעשה טוב – יהיה לך _____; ואם תעשה רע – יהיה לך _____.
7. "העידותי בכס היום את השמים ואת הארץ". מדוע לוקח ה' דווקא את השמים והארץ להיות עדים לברית בינו לבין ישראל? ציינו 2 פירושים (ראו: רש"י על פס' יט; רש"י על פרק לב פס' א).

נקודות להדגשה

- בסוף הפרק הקודם ראינו שאם בני"י יפרו את הברית – הם יענשו ויגלו מהארץ. לאחר שיהיו בגלות הם יבינו שצרות הגלות באו עליהם בעקבות החטאים; זהו השלב הראשון בתשובה – ההכרה בחטא ("והשבות אל לבבך"). לאחר מכן – בשלב השני – ישובו בתשובה וישמעו בקול ה' ("ושבת עד ה'"). בעקבות החזרה בתשובה – יגיע השלב השלישי שבו ישיב ה' את עמ"י לארץ ישראל ("ושב ה' אלוקיך את שבותך ורחמך"). רש"י (על פס' ג) מעיר שלכאורה צריך היה לכתוב "והשיב" ולא "ושב" (שכן ה' ישיב); ומפרש בעקבות חז"ל כי בעת שעמ"י בגלות, ה' נמצא עמם בצרתם, וכאשר ייגאלו וישובו לארץ – ה' כביכול שב יחד איתם.
- התורה מבשרת שכאשר ישראל יחלו בתהליך התשובה, ה' יסייע להם ("ומל ה' אלוקיך את לבבך"). על כך אומרים חז"ל: "הבא להיטהר – מסייעים בידו". כלומר מי שרוצה ומנסה ללכת בדרך הישר (לקיים תורה ומצוות), עוזרים לו בכך "מלמעלה" (וכן כותב רמב"ן על פס' ו).
- לאחר שעמ"י יחזור בתשובה – הקללות (העונשים) יחולו על אויביהם (פס' ז), ובנוסף עמ"י יקבל שכר, כגון ברכה בפרנסה (פס' ט).

- לאחר מכן נאמר ש"המצוה הזאת... לא נפלאה [נסתרת] היא ממך ולא רחוקה היא". על פי ההקשר מדובר במצוות התשובה, כלומר שעשיית תשובה (ובכלל זה תיקון המידות והמעשים, שיפור ההתנהגות וכדומה) הינה דבר שבהישג ידו של האדם; אם ה' ציווה זאת – סימן שהדבר אפשרי ("לא בשמים היא") וניתן לביצוע. יש מפרשים ש"המצוה הזאת" אינה מתייחסת רק למצוות התשובה, אלא לקיום כל מצוות התורה.
- בהמשך לקביעה כי ביכולתו של כל אדם לעשות תשובה ולקיים מצוות, מובא עיקרון הבחירה החופשית, כלומר שביכולתו של כל אדם לבחור בעשיית טוב (קיום מצוות ומעשים טובים) או בעשיית רע – "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע", ומפרש רש"י: "אם תעשה טוב – הרי לך חיים; ואם תעשה רע – הרי לך המוות".
- לקראת סוף הפרשה נאמר שהשמים והארץ הם עדים לכך שאם בני"י יבחרו בטוב (יקיימו את המצוות) הם יקבלו את הברכה/השכר/החיים; ואם יבחרו ברע (לא ישמעו בקול ה') יקבלו את הקללה/העונש/המוות. רש"י מסביר שהשמים והארץ נבחרו לעדים מפני שהם קיימים לעולם. עוד ניתן לפרש שהשמים והארץ נבחרו לעדים, שכן הם יכולים להיות האמצעי למתן השכר והעונש, כלומר שאם בני"י יקיימו את המצוות – השמים יתנו מטר והארץ תיתן יבולה, והיפוכו של דבר אם לא יקיימו את המצוות (כפי שנאמר בפרשת "והיה אם שמוע").